

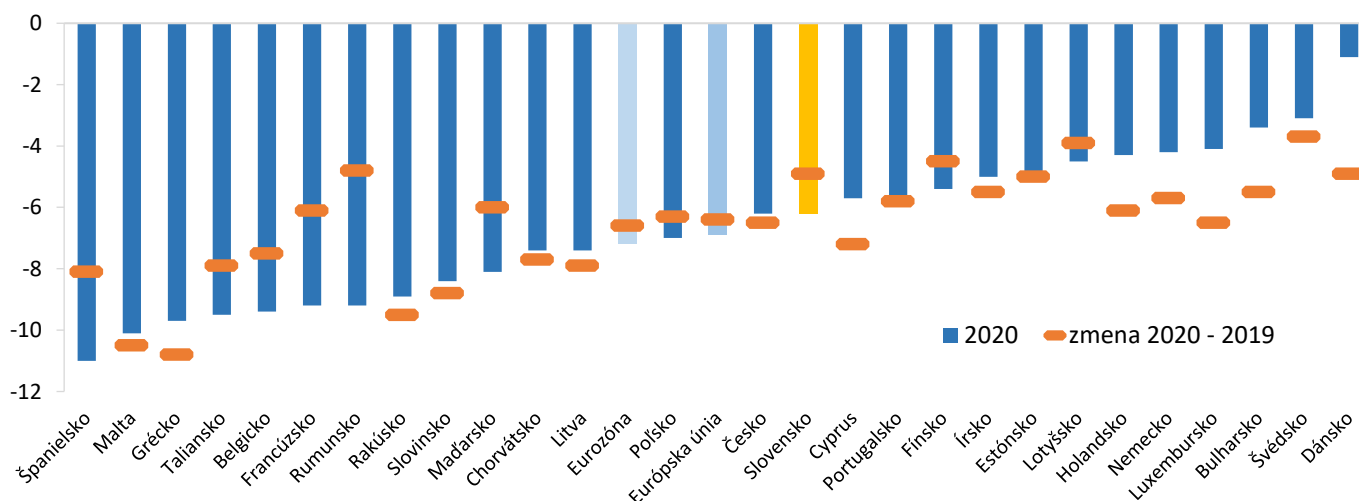
Verejný dlh prvýkrát nad hranicou 60 %

V Európskej únii došlo v roku 2020 pod vplyvom pandémie COVID-19 k výraznému zhoršeniu hospodárenia verejného sektora a zvýšeniu jeho dlhu. Verejné financie na Slovensku neboli výnimkou a skončili s deficitom 6,2 % HDP. Medziročný nárast deficitu možno z veľkej časti pripísať práve ekonomickému spomaleniu a potrebe dodatočných výdavkov na sanáciu ekonomiky. Za neplnením pôvodného rozpočtového cieľa vo výške 0,5 % HDP však stoja aj iné vplyvy mimo pandémie, ktorých vplyv bolo možné čakať už v čase tvorby rozpočtu. Verejný dlh prekonal historicky prvýkrát hranicu 60 % HDP a v roku 2020 dosiahol úroveň 60,6 % HDP. Jeho vysoká úroveň je spôsobená najmä potrebou financovania zvýšeného deficitu. Do veľkej miery je spôsobená aj akumuláciou likvidity, čo bude tlmiť úroveň nového dlhu v ďalšom období. Čerpanie prostriedkov z rozpočtu EÚ nedopadlo priaznivo. Nebyť financovania opatrení zmierňujúcich negatívne efekty pandémie vidieť stagnáciu. Z 3. programového obdobia je potrebné do konca roka 2023 vyčerpať až 60 % ich alokácie (približne 8,3 mld. eur).

Očakávané výrazné zhoršenie hospodárenia zapríčinené do veľkej miery koronavírusovou krízou sa potvrdilo aj na úrovni EÚ, deficit sa zhoršil takmer na 7 % HDP a dlh dosiahol úroveň 90,7 % HDP. Eurostat zverejnil závery z prvej EDP notifikácie, v ktorej sú prezentované výsledky deficitu a dlhu členských krajín EÚ. V porovnaní s rokom 2019 došlo k nárastu deficitu EÚ o viac než 6 p. b. a dlh sa zvýšil o viac než 13 p. b. HDP.

Každá z krajín zaznamenala zhoršenie a pod hranicou 3% HDP skončilo len Dánsko (1,1 % HDP). Najväčší nárast deficitu za rok 2020 malo Grécko a Malta, najmenší Švédsko a Lotyšsko.

Graf 1 Výška deficitu krajín EÚ za 2020 a zmena oproti 2019 (% HDP, p. b. HDP)

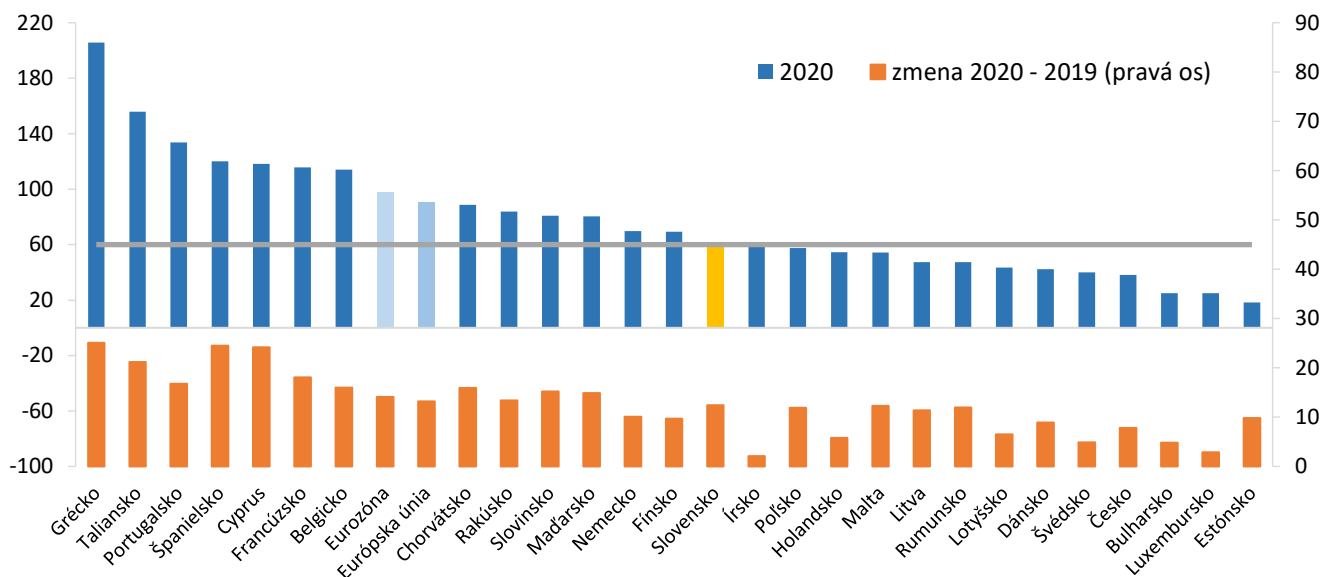

Zdroj: Eurostat, NBS prepočty

Rýchle komentáre nie sú oficiálnym stanoviskom Národnej banky Slovenska. Prezentujú názory analytikov úseku meny, štatistiky a výskumu (ÚMS). Šírenie je povolené bez predchádzajúceho súhlasu, avšak s uvedením zdroja „Analytici ÚMS“. Ak nie je uvedené inak, časové rady sú sezónne očistené použitím vlastných sezónnych modelov.

Najvyšší dlh v rámci krajín EÚ je zaznamenaný pri väčšine štátov južnej Európy. Výrazne najvyšší dosahuje Grécko, ktoré zaznamenalo aj najväčší nárast dlhu v porovnaní s minulým rokom. Najnižší nárast dlhu, menej než 3 p. b. HDP, eviduje Írsko a Luxembursko.

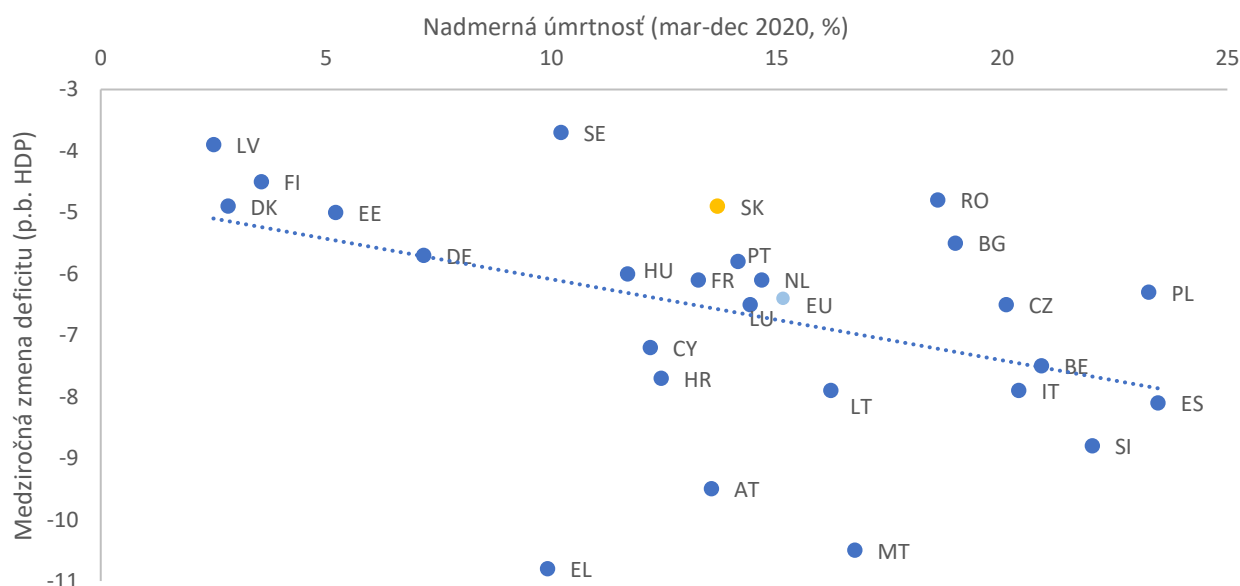
Graf 2 Výška dlhu krajín EÚ v 2020 a zmena oproti 2019 (% HDP, p. b. HDP)

Zdroj: Eurostat, NBS prepočty

Vplyv pandémie úzko súvisí s medziročným zhoršením salda verejných financií. Pri pohľade na jednotlivé krajiny EÚ vidíme rôznu medziročnú zmenu deficitu verejných financií ako dôsledok krízovej situácie. To je spôsobené jednak rozdielnou úrovňou kompenzačných opatrení vlády, ale aj úrovňou uzatvárania ekonomík a s tým súvisiaci rozdielny makroekonomický vývoj. Krajiny menej zasiahnuté pandemiou mali aj zhoršenie hospodárenia nižšie.

Graf 3 Nadmerné úmrtia a zhoršenie deficitu v EÚ (% a p. b. HDP)

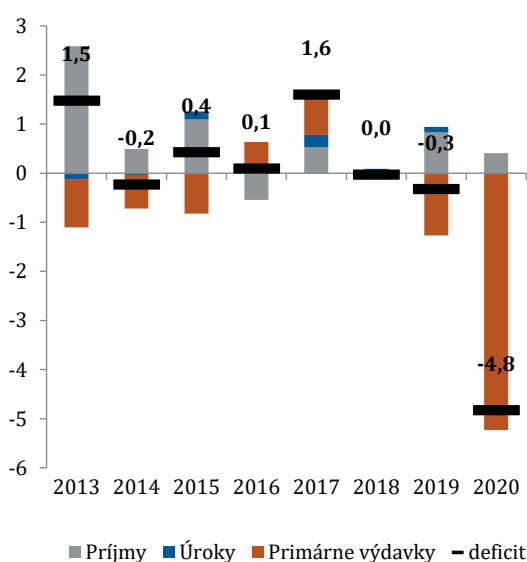

Zdroj: Eurostat, NBS prepočty

Vývoj verejných financií v roku 2020 na Slovensku

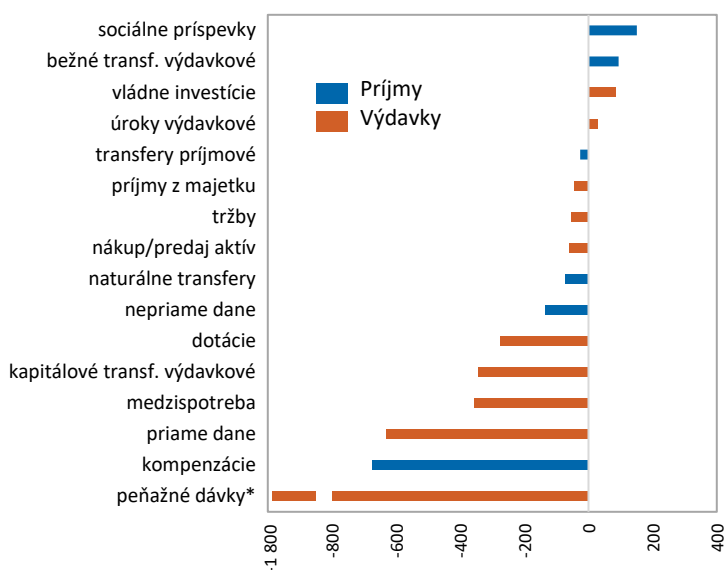
Slovensko dosiahlo v roku 2020 deficit na úrovni 6,2 % HDP, čo predstavuje medziročné zhoršenie o viac než 4,8 % HDP. Negatívne sa vyvíjala najmä bilancia centrálnej vlády¹, pričom bilancie miestnej samosprávy a fondov sociálneho zabezpečenia zaznamenali medziročne zlepšenie. Financovanie nákladov pandémie koronavírusu spôsobilo nárast bežných výdavkov v porovnaní s rokom 2019. Tento negatívny vývoj bol umocnený medziročným prepadom bežných príjmov – predovšetkým daní a tržieb. Primárna bilancia (bez úrokových nákladov financovania dlhu) tak dosiahla úroveň -4,9 % HDP. Je to najnižšia úroveň za posledné desaťročie, ale o viac ako jeden percentuálny bod lepší výsledok ako krízové úrovne z rokov 2009 a 2010. Prepád reálnej ekonomiky bol vtedy porovnateľný (-5,5 % v 2009 oproti -5,2 % v 2020), no viac zasiahnutý trh práce v roku 2009 spôsobil vyšší výpadok na daňových príjmoch.

Graf 4 Medziročná zmena bilancie vlády (p. b. HDP)

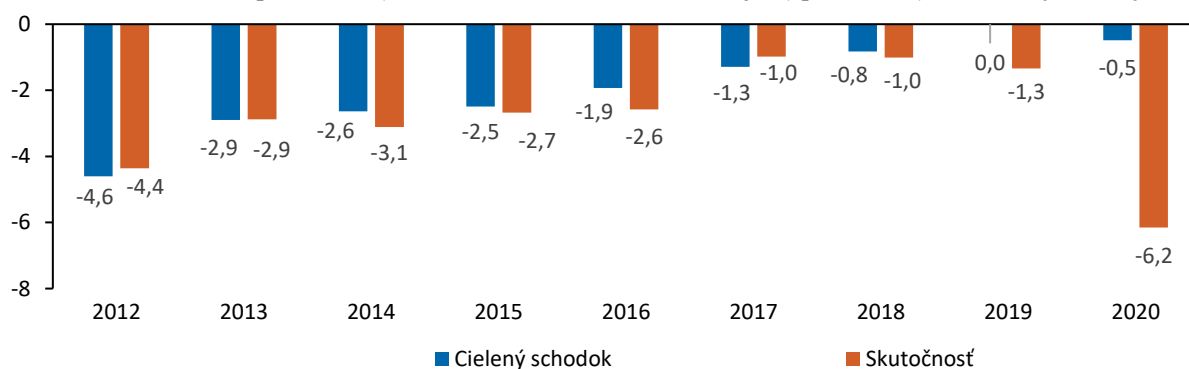
Poznámka: Príjmy a výdavky sú očistené o vplyv EÚ
Zdroj: ŠÚ SR, NBS vlastné výpočty

Graf 5 Vplyv príjmov a výdavkov na zmenu bilancie oproti 2019 (mil. eur)

Poznámka: Príjmy a výdavky sú očistené o vplyv EÚ a spolufinancovania a o deficitne neutrálne transakcie²
* obsahuje aj vplyv Kurzarbeit
Zdroj: ŠÚ SR, NBS vlastné výpočty

Graf 6 Porovnanie rozpočtovanej bilancie so skutočnosťou a vývoj primárnej bilancie (% HDP)

Zdroj: MFSR, ŠÚ SR, NBS vlastné výpočty

¹ Neočistená o vzájomné transakcie medzi subjektmi verejnej správy.

² Poistné platné štátom.

Daňové príjmy boli v roku 2020 ovplyvnené najmä poklesom súkromnej spotreby a ziskovosti podnikov. Celková situácia na trhu práce bola pandémiou ovplyvnená relatívne miernejšie, čo vidno aj na daňových a odvodových príjmoch z trhu práce. Daň z príjmu FO zo závislej činnosti a odvodové príjmy dokázali medziročne odolať poklesom a dokonca zaknihovať mierne rasty o 0,5 %, resp. 1,4 %. Pokles ziskovosti podnikov sa však do veľkej miery prejavil v úrovni očakávanej dane z príjmu PO³, ktorá za rok 2020 poklesla o viac ako 18 %. Náš daňový mix však prikladá značne väčšiu váhu daniam z trhu práce, ako zo ziskovosti podnikov, na základe čoho sa ekonomický prepád z roka 2020 prejavil na výbere daňových príjmov výrazne miernejšie.

Pokles súkromnej spotreby a obmedzenia v doprave a cestovaní v roku 2020 sa prejavili predovšetkým v spotrebných daniach. Tie sa medziročne pohybovali o takmer 6 % nižšie, pričom tento prepád ťahala najmä daň z minerálnych olejov, ktorá bola dopravnými obmedzeniami zasiahnutá najviac. DPH sa medziročne pohybovala na takmer nezmenenej úrovni. Nepotvrdil sa tak predpoklad založený na skúsenostiach z predchádzajúcej ekonomickej krízy o výraznejšom prepade efektivity výberu tejto dane. Tú si DPH dokázala v roku 2020 udržať na relatívne stabilnej medziročnej úrovni. Nedaňové príjmy zaznamenali medziročne len mierny nárast, kde pokles príjmov z tržieb bol vykompenzovaný medziročne priaznivým vývojom ostatných nedaňových príjmov.

Výdavky verejnej správy bez úrokových nákladov⁴, poznačené najmä opatreniami na boj s pandémiou, medziročne vzrástli na úroveň 46,9 % HDP, čo je najvyššia úroveň od roku 2001. Úrokové náklady aj napriek zvýšenej finančnej potrebe, naopak, mierne poklesli a to najmä vplyvom menovo-politických opatrení, ktoré sa prejavili v poklese úrokových nákladov nového dlhu.

Kompenzácie zamestnancov verejnej správy napriek 10 % valorizácii vo verejnom sektore nerástli takým tempom ako v minulom roku. Zvýšili sa o 850 mil. eur, čo predstavuje oproti roku 2019 rast na úrovni 9 %. Rástli najmä tarifné mzdy, na odmenách zamestnancov vidno, naopak, medziročný pokles. Počet zamestnancov verejnej správy zaznamenal mierny rast na úrovni 1 %, z toho približne tretinu predstavuje nárast zamestnancov v štátnych zdravotníckych zariadeniach a územnej samospráve.

Výrazný medziročný 17 % rast sociálnych dávok bol do značnej miery spôsobený pandémiou. Sociálne dávky sú najväčšou výdavkovou položkou verejnej správy a v roku 2020 tvorili až tretinu ich objemu. Rástli najmä vplyvom prijatých jednorazových opatrení. Jedná sa najmä o pandemické nemocenské dávky a ošetrovné pre rodičov, ktorí sa počas uzavretia škôl starali o deti. Z dôvodu horšej situácie na trhu práce došlo aj k nárastu počtu poberateľov dávky v nezamestnanosti, ktorá však bola taktiež ovplyvnená dočasným predĺžením nároku na dávku, ako opatrenia zmierňujúceho dopad pandémie. Významný náklad sociálnych transferov predstavovalo aj opatrenie na udržanie zamestnanosti, tzv. kurzarbeit⁵. Celkové náklady opatrenia v roku 2020 dosiahli úroveň 0,8 % HDP. Tretina z objemu však bola hrazená z fondov EÚ, čo sa priaznivo prejavilo na nižšom deficite.

³ Reálny údaj o aktuálnom výbere DPPO bude za rok 2020 k dispozícii až v roku 2022, keďže vyrovnania za rok 2020 budú firmám vyrubované v priebehu celého roka 2021.

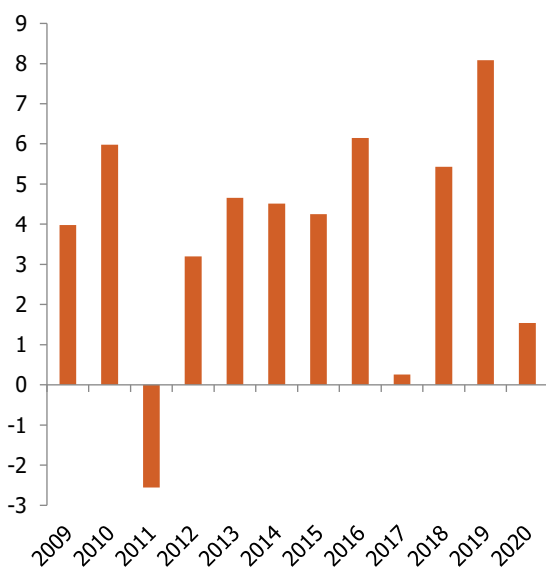
⁴ Celkové výdavky v roku 2020 vrátane úrokových nákladov dosiahli 48,1 % HDP s medziročným rastom 5,4 p.b.

⁵ Opatrenie na udržanie zamestnanosti bolo realizované rezortom práce prostredníctvom programu Prvá pomoc zamestnávateľom, zamestnancom a živnostníkom. Pomoc bola orientovaná na preplácanie časti miezd zamestnancom a náhradu príjmy živnostníkom, 1-osobovým s.r.o. a občanom, ktorí počas pandémie stratili jediný príjem.

Rast sociálnych výdavkov bol však ťahaný aj inými faktormi, nesúvisiacimi s pandemickou situáciou. Ide najmä o prijaté legislatívne opatrenia dodatočne navyšujúce úroveň sociálnych výdavkov. V roku 2020 bol navýšený vianočný bonus k dôchodkom, ktorý spôsobil výraznejšie zvýšenie starobných dôchodkov. V porovnaní s predchádzajúcim rokom narástli aj výdavky na rodičovský príspevok vplyvom jeho legislatívneho zvýšenia. Zvýšenie príspevku na opatrovanie ťažko zdravotne postihnutých osôb zase navýšilo celkové výdavky na kompenzáciu ŤZP.

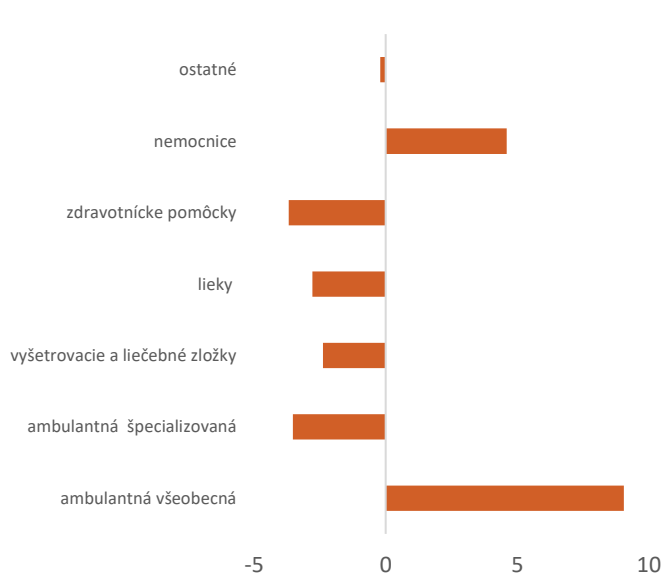
Tempo rastu výdavkov na zdravotnú starostlivosť sa v roku 2020 spomalilo a dosiahlo len 1,5 %⁶. Naďalej rástli najmä výdavky na ambulantnú a nemocničnú starostlivosť. Zníženie počtu „ostatných“ lekárskeho výkonov kvôli pandémie však vidno napríklad na poklese výdavkov na špecializovanú zdravotnú starostlivosť, pričom medziročne poklesli aj výdavky na lieky a zdravotnícke pomôcky. Pokles oproti roku 2019 je vidno aj pri liečebných výdavkoch a výdavkoch na kúpeľnú starostlivosť.

Graf 7 Medziročná zmena platieb za zdravotnú starostlivosť (%)

Zdroj: ŠÚ SR, prepočty NBS

Graf 8 Zmena jednotlivých komponentov platieb za zdravotnú starostlivosť (%)

Zdroj: VZP, prepočty NBS

Výdavky verejnej správy na tovary a služby zaznamenali nárast o 5 %, čiastočne spôsobený pandemiou. Výkony v zdravotníctve vplyvom pandémie si vyžiadali zvýšené výdavky na nákup zdravotníckeho materiálu a ochranných pomôcok. Zvýšené platby za služby boli aj v podnikoch mestskej hromadnej dopravy a v železničnej doprave čo môže súvisieť s hygienickými opatreniami na ochranu cestujúcich pred šírením vírusu. Vyššie výdavky zaznamenal aj rezort obrany na nákup vojenského materiálu a rezort vnútra na obstaranie pracovných odevov a pomôcok.

Dotácie boli výrazne poznačené zvýšenými kompenzačnými výdavkami pre najviac postihnuté odvetvia. Ide najmä o príspevok na nájomné a podpora v operátorov autobusovej dopravy. Podpora obnoviteľných zdrojov energie rovnako prispela k rastu dotačných výdavkov, keď najmä vplyvom nižšej ceny elektriny pre koncových odberateľov sa zvýšil objem doplatkov ku garantovanej výkupnej cene pre OZE.

⁶ Po zohľadnení ďalších výdavkov na zdravotnú starostlivosť na úrovni 138 mil. eur, ktoré sa z dôvodu metodických úprav presunuli do inej výdavkovej položky, rástli platby na zdravotnú starostlivosť tempom 4,4 %.

Kapitálové výdavky boli poznamenané slabšou investičnou aktivitou spôsobenou čiastočným uzatvorením ekonomiky, ktoré viedli k spomaleniu realizovaných investícií, prípadne k ich odloženiu. Na druhej strane vyššie kapitálové náklady boli spojené s nákupom zásob pre boj s pandémiou (zdravotnícky materiál, ochranné pomôcky a testy) ale aj obstaranie špeciálneho vojenského materiálu v rámci modernizácie vojenskej výzbroje Armády SR.

Porovnanie s rozpočtom verejných financií na roky 2020 – 2022

V porovnaní s schváleným rozpočtom verejnej správy skončilo hospodárenie horšie o 5,1 mld. eur, pričom takmer 2/3 z tohto možno pripísať pandémii. Tá sa prejavila tak na príjmovej, ako na výdavkovej strane hospodárenia verejných financií, približne rovnakým dielom. Horší deficit oproti jeho rozpočtovanej úrovni skončil aj z iných dôvodov nad rámec pandémie. Časť týchto faktorov bola do rozpočtu zapracovaná pri jeho revízií v polovici roka. Deficit sa tak z jeho pôvodného cieľa 0,5 % HDP dostal na úroveň 10,2 % HDP.

Ekonomický prepád v roku 2020 spôsobil výpadok daňových a odvodových príjmov vo výške takmer 1,5 mld. eur. Zmierňovanie negatívnych dôsledkov pandémie si vyžadovalo aj dodatočné výdavky na podporu ekonomiky.

Horší deficit o takmer 1,9 mld. eur oproti jeho rozpočtovanej úrovni však skončil aj z iných dôvodov nad rámec pandémie. Viacero legislatívnych opatrení zahrnutých v rozpočte sa buď nerealizovalo, alebo boli prijaté dodatočné opatrenia s negatívnym vplyvom na saldo verejných financií. Príjem z eKasy a nanomarkerov, ktorý bol opakovane v rozpočte zahrnutý nad rámec príjmu z DPH, alebo očakávané zvýšenie poplatku za správu núdzových zásob ropy, nadhodnocovali bilanciu v rozpočte, pričom ich nenaplnenie pôsobilo v porovnaní s rozpočtom negatívne. Dodatočné zrušenie osobitného odvodu finančných inštitúcií a zdvojnásobenie vianočného dôchodku potom bilanciu ešte viac zhoršili.

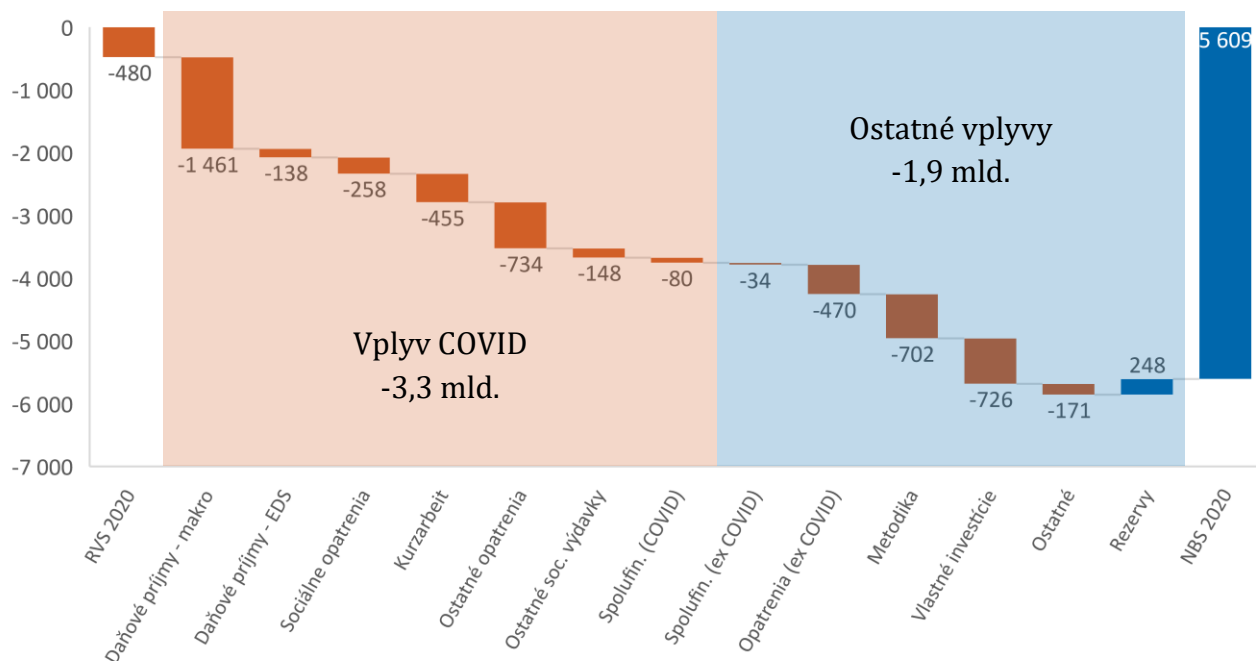
Opakované nezohľadnenie správneho zaznamenania príjmov z obchodovania s emisnými kvótami, dividend, či nezohľadnenie schémy dotovania zelenej energie sú položky, ktoré nadhodnocovali rozpočet už pri jeho tvorbe. Deficit taktiež zhoršilo postúpenie nevymožiteľnej pohľadávky voči Kube a vysoká úroveň korekcií EÚ fondov, s ktorými rozpočet taktiež neuvažoval.

Celkové rezervy boli v rozpočte vytvorené vo výške 427 mil. eur, pričom ich nižšie čerpanie prinieslo v konečnom hospodárení miernu úsporu.

Vyšší deficit bol spôsobený aj podrozpočtovaním investícií. Tie boli v pôvodnom rozpočte nižšie o viac než 700 mil. eur, po očistení o všetky hore uvedené faktory⁷. Ide najmä o vyššiu investičnú aktivitu NDS, ktorá nebola v rozpočte zachytená. Negatívne na hospodárenie pôsobili aj vyššie výdavky na kompenzácie, nákup tovarov a služieb a dotácie, ktoré boli však kompenzované úsporou na platbách na zdravotnú starostlivosť.

⁷ Vplyv ekonomického cyklu, legislatívy, metodiky a rezerv.

Graf 9 Faktory vysvetľujúce rozdiely EDP 04/2021 voči RVS na rok 2020 (mil. eur)

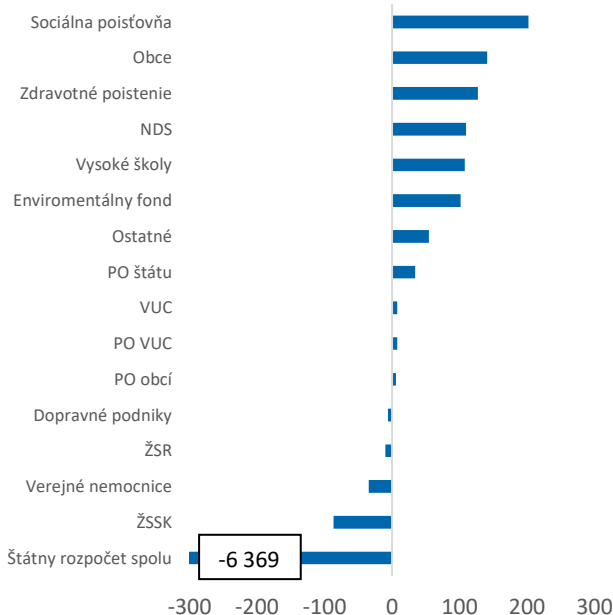

Zdroj: ŠU SR, prepočty NBS

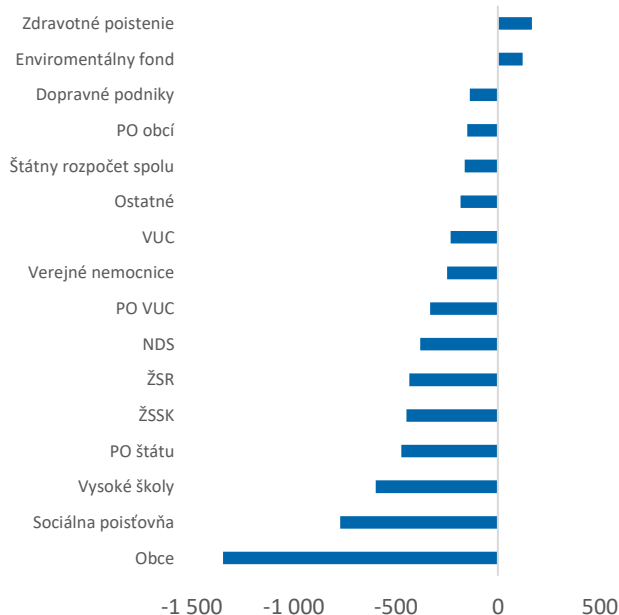
Deficit bol oproti rozpočtu tvorený najmä v územných samosprávach a Sociálnej poisťovni. Pri prvom pohľade na deficit verejnej správy po subjektoch malo na zhoršenie salda v porovnaní s rozpočtom vplyv najmä výrazne deficitné hospodárenie štátneho rozpočtu. Po očistení o niektoré významnejšie transfery medzi subjektami verejnej správy dostávame reálnejší obraz.

Najvyššie transfery zo ŠR oproti rozpočtu sa realizovali predovšetkým samosprávam a Sociálnej poisťovni na krytie ich zvýšených výdavkov. Výpadok príjmov z daní z príjmov FO, ako aj iných miestnych daní a poplatkov a zvýšený tlak na výdavky spojené s pandémiou (napr. s testovaním občanov) zhoršovali bilanciu obciam. Zvýšené sociálne výdavky, spolu s dodatočnými sociálnymi dávkami (pandemické ošetrovné a karanténna PN) zase tlačili deficit nahor v Sociálnej poisťovni. Okrem týchto subjektov bol oproti rozpočtu deficit tvorený verejnými vysokými školami, príspevkovými organizáciami štátu, ŽSSK, ŽSR a NDS. Naopak, nižšie výdavky na zdravotné úkony, spolu s relatívne nízkym poklesom príjmov z trhu práce priaznivo pôsobili na bilanciu verejného zdravotného poistenia. V prípade Environmentálneho fondu sa relatívne stabilný zdroj príjmov z obchodovania s emisiami a vyššia miera transferov subjektom verejného sektora taktiež prejavili na lepšom hospodárení.

Graf 10 Vplyv na zmenu deficitu (mil. eur)

Graf 11 Vplyv na zmenu deficitu po očistení o konsolidáciu* (mil. eur)

* úpravy o najvýznamnejšie transfery medzi subjektmi za účelom reálnejšieho pohľadu na hospodárenie subjektov
Štátny rozpočet spolu predstavuje štátny rozpočet, účet štátneho dlhu, štátne finančné aktíva a mimorozpočtové účty
Zdroj: Štátna pokladnica, MF SR, NBS vlastné výpočty

Verejný dlh

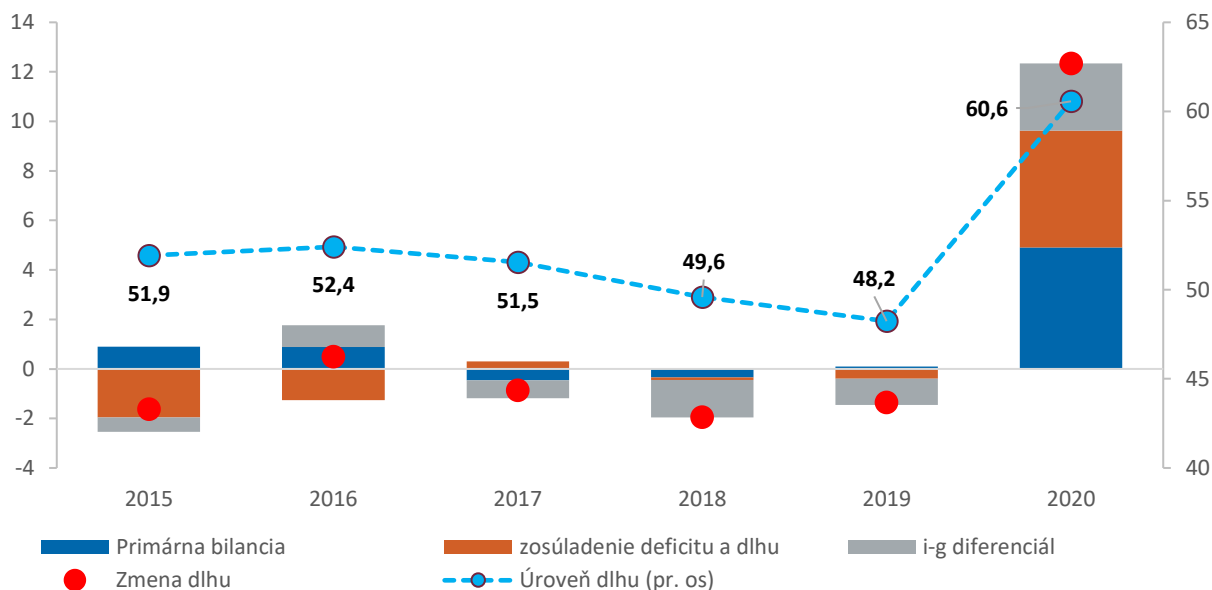
Verejný dlh historicky prvýkrát prekonal hranicu 60 % HDP a horný limit pre dlh⁸ podľa zákona o rozpočtovej zodpovednosti presiahol o 3 p.b. HDP. Verejné financie boli v roku 2020 pod silným tlakom ekonomickej recesie a protipandemických opatrení, čo sa prejavilo aj na vyššej finančnej potrebe nevyhnutnej na financovanie vyššieho salda. Verejný dlh tak s medziročným rastom 12,3 p. b. dosiahol úroveň 60,6 % HDP.

Konzervatívne nastavený upravený rozpočet sa však nezrealizoval v plnej výške. Z emisie dlhu, ktorá sledovala finančné potreby aktualizovaného rozpočtu, sa časť nového zadĺženia „nespotrebovala“, ale naakumulovala v rezervách (vid' graf 11, faktor zosúladenia deficitu a dlhu). Ďalším faktorom, ktorý prispel k rastu týchto rezerv bolo prijatie prvej úverovej tranže z nástroja EÚ na zmiernenie rizík nezamestnanosti v núdzovej situácii (tzv. SURE) v objeme 0,3 % HDP (zdroje sú určené na spolufinancovanie schémy na udržanie zamestnanosti zasiahnutej pandemiou).

Zadĺženie obcí a vyšších územných celkov kleslo najmä vplyvom poklesu bankových úverov. Územná samospráva výpadky na podielových daniach a zvýšené náklady súvisiace s protipandemickými opatreniami financovala cez návratne finančne výpomoci od vlády. Tie však podľa konsolidovanej metodiky ESA2010 priamo do verejného dlhu nevstupujú. Po očistení o vnútro-sektorové záväzky tak pozorujeme, naopak, pokles celkového zadĺženia územnej samosprávy, najmä cez nižšiu úroveň čerpania bankových úverov.

⁸ Na jar 2021 bola vymenovaná nová vláda a podľa Zákona o rozpočtovej zodpovednosti sa na obdobie 2 rokov po prijatí programového vyhlásenia vlády nevzťahuje uplatňovanie sankcií z prekročenia sankčných limitov.

Graf 12 Hrubý dlh a príspevky faktorov k medziročnej zmene dlhu (p. b. HDP, % HDP)

Zdroj: ŠÚ SR, vlastné výpočty

Vzťahy s rozpočtom EÚ

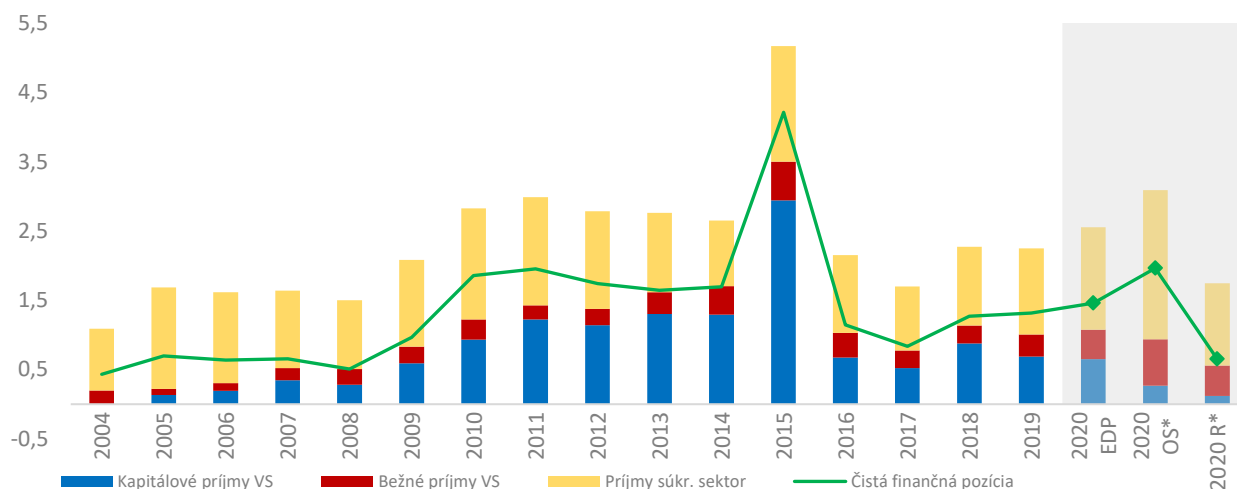
Čerpanie prostriedkov EÚ bolo v porovnaní s rozpočtom výrazne vyššie. To bolo spôsobené najmä podhodnotením rozpočtovaných príjmov na financovanie verejných investícií, ktorých plnenie bolo vyššie približne o 0,5 mld. eur. Financovali sa z nich najmä projekty rozvoja dopravnej a environmentálnej infraštruktúry v regiónoch. Bilancia pozície voči rozpočtu EÚ je naďalej kladná, keď po odrátaní odvodov malo Slovensko v roku 2020 k dispozícii dodatočné zdroje v objeme 1,5 % HDP (1,3 mld. eur).

Výrazným faktorom, ktorý ovplyvnil príjmy z fondov EÚ boli opatrenia prijaté zo strany EÚ, ktorými sa uvoľnili podmienky pre čerpanie na úrovni členských štátov. Zároveň bola umožnená re-alokácia na zmierňovanie dosahov vírusu na zdravie obyvateľstva a financovanie kompenzačných opatrení. Fondy boli použité najmä na udržanie pracovných miest a na nákup zdravotníckeho materiálu a zariadení a ochranných pomôcok.

Bez projektov na udržanie zamestnanosti by čerpanie medziročne stagnovalo a neprispievalo k rastu ekonomiky. V čase, keď sa dostala ekonomika do recesie, mala vláda príležitosť využiť kapacitu z nevyčerpaných eurofondov a podporiť ekonomiku. Opatrenia na udržanie zamestnanosti (tzv. Kurzarbeit) však mali skôr kompenzačný ako stimulačný charakter. Bez nich by bolo čerpanie eurofondov približne na úrovni predošlého roka. Na druhej strane treba uviesť obmedzujúce faktory, akými bola výmena vlády a adaptácia novej administratívy (vzniklo nové ministerstvo zastrešujúce eurofondy, reorganizácia systému riadenia eurofondov) spolu so sťaženými podmienkami práce počas pandémie.

V roku 2020 sa oficiálne skončilo 3. programové obdobie (3PO), pričom ostáva nevyčerpaných 60 % z celkovej alokácie pre regionálny rozvoj. Nevyčerpaných 8,3 mld. eur sa tak kumuluje do pomerne krátkeho obdobia, kedy ich bude možné čerpať (do roku 2023). Zakladajú tak riziko trvalej straty ich časti alebo neefektívnej alokácie. Zároveň však tieto zdroje spolu s prostriedkami z Plánu obnovy predstavujú výrazný stimulačný potenciál pre obnovu ekonomiky po kríze a oživenie rastu.

Graf 13 Príjmy zdrojov EÚ (% HDP)

* 2020 OS – Odhadovaná skutočnosť podľa RVS 2021-2023, 2020 R – Rozpočet 2020-2022 (údaj je vrátane zahraničných grantov z rozpočtu EÚ imputovaných do verejných investícií)

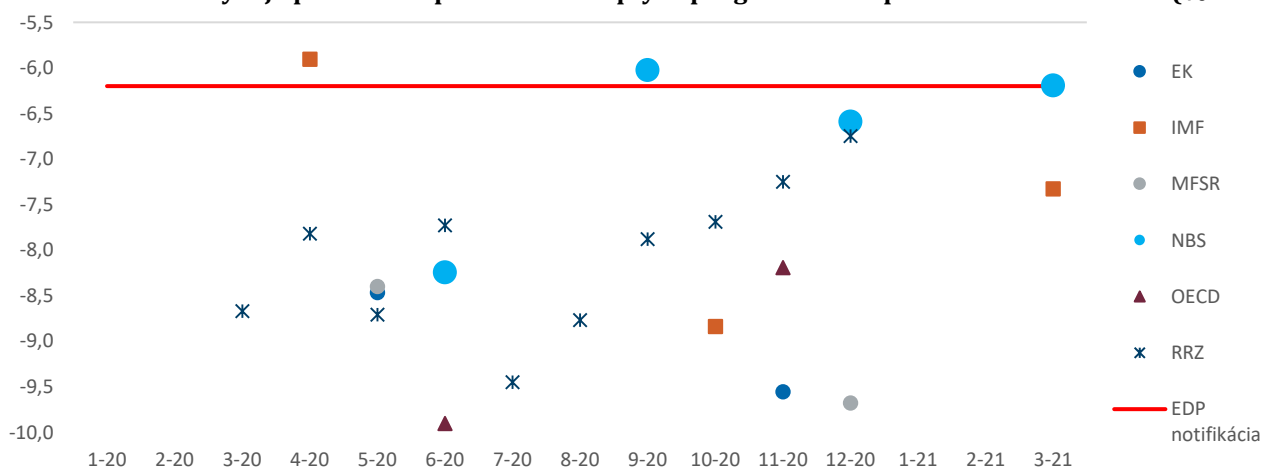
Zdroj: MFSR, NBS, vlastné výpočty

Prognózy verejných financií

Rok 2020 bol špecifický aj pre prognózu verejných financií a pri vysokej miere neistoty bol rozptýl prognóz jednotlivých inštitúcií počas roka oveľa väčší. Najväčší pesimizmus vrcholil začiatkom leta negatívnou prognózou OECD, odkedy sa pohľad na verejné financie na Slovensku mierne zlepšoval. Celkovo však bol vývoj deficitu verejnej správy prognózovaný konzervatívnejšie, ako bola v skutočnosti jeho notifikovaná úroveň.

Najväčšia neistota pramenila najmä zo samotného makroekonomického vývoja. Tu sa negatívne prejavoval najmä vplyv pandémie a opatrení na uzatváranie ekonomiky, ako reakcie na ňu. Tie boli prijímané postupne a vo väčšine prípadov s takmer okamžitou účinnosťou, čo spôsobilo ťažšiu predvídateľnosť a menší čas na ich zohľadnenie v prognóze. Rovnakou neznámou bola aj samotná úroveň čerpania vládnej pomoci firmami cez rôzne kanály a opatrenia. Prognózy zahraničných inštitúcií boli v druhej polovici roka mierne konzervatívnejšie, pričom ako odrazový mostík pre nich mohla slúžiť vysoká úroveň salda v upravenom rozpočte.

Graf 14 Neistota vývoja pandémie sprevádzala rozptýl v prognózach hospodárenia na rok 2020 (% HDP)

Zdroj: EK - jarná a jesenná prognóza, IMF - World economic outlook, MFSR - Program stability a Návrh rozpočtového plánu, OECD - Economic outlook, RRZ - rozpočtový semafor, NBS - strednodobá predikcia, ŠÚSR - EDP notifikácia

Tabuľka 1 Prehľad hospodárenia podľa subjektov VS (mil. eur ak nie je uvedené inak)

subjekt VS	2019 SKUTOČNOSŤ	2020 ROZPOČET	2020 SKUTOČNOSŤ	2020 SKUTOČNOSŤ vs ROZPOČET	SKUTOČNOSŤ 2020 vs 2019
ŠR+ŠFA+MRU	-1 782	-1 519	-6 369	-4 850	-4 588
PO štátu	23	-6	34	40	11
Environmentálny fond	44	257	102	-156	57
ŠFRB	55	45	40	-5	-14
NJF	-12	-5	-2	4	10
JAVYS	0	-15	11	26	10
OBEC a PO obcí	57	96	146	51	89
Dopravné podniky	32	4	-6	-10	-38
VUC a PO VUC	47	133	15	-118	-32
Sociálna poisťovňa	54	333	202	-132	148
Zdravotné poistenie	120	17	127	110	7
Vysoké školy	-4	0	107	107	112
FNM (MH manažment, a. s.)	-3	-2	-4	-2	-1
SPF	9	6	16	10	7
ŽSR	1	0	-10	-10	-11
ŽSSK	-40	40	-87	-127	-47
NDS	10	36	109	74	99
Verejné nemocnice	-58	40	-35	-75	23
Ostatné*	189	57	-7	-65	-196
CELKOM mil. eur	-1 256	-480	-5 609	-5 128	-4 353
CELKOM % HDP	-1.3	-0.5	-6.2	-5.7	-4.8

Zdroj: MF SR, NBS vlastné prepočty

*ostatné: Slovenská konsolidačná, Agentúra pre správu núdzových zásob ropy, Eximbanka, Kancelária rady pre rozpočtovú zodpovednosť, Audiovizuálny fond, Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, SIH, TASR, RTVS, Úrad pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, Slovenské národné stredisko pre ľudské práva, Ústav pamäti národa, Danubiana, neziskové organizácie štátu, ostatné ústredné a miestne organizácie.

Tabuľka 2 Hospodárenie verejnej správy v 2020 (metodika ESA 2010)

v mil. eur	2019	2020	zmena	2020R	2020-2020R
deficit	-1 256	-5 609	-4 353	-480	-5 128
<i>celkové príjmy</i>	38 810	38 110	-700	38 846	-736
bežné a kapitálové príjmy	38 810	38 110	-700	38 846	-736
<i>z toho: priame dane</i>	6 786	6 153	-633	6 962	-808
<i>nepriame dane</i>	11 264	11 130	-135	11 473	-343
<i>z toho: DPH</i>	6 830	6 827	-3	6 903	-76
<i>sociálne príspevky</i>	14 315	14 473	158	14 818	-345
<i>Príjmy z majetku</i>	560	514	-46	578	-64
<i>bežné a kapitálové transfery</i>	1 619	1 630	10	1 007	622
<i>predaj produkcie</i>	4 265	4 211	-55	4 009	202
<i>celkové výdavky</i>	40 066	43 719	3 652	39 326	4 393
bežné výdavky	36 271	39 659	3 388	37 270	2 389
<i>sociálne výdavky</i>	17 442	19 372	1 930	18 380	992
<i>z toho: peňažné dávky</i>	12 600	14 455	1 855	13 212	1 242
<i>naturálne sociálne dávky</i>	4 842	4 917	75	5 168	-251
<i>dotácie</i>	928	1 237	309	472	765
<i>bežné transfery</i>	1 871	1 777	-94	2 257	-481
<i>úroky</i>	1 163	1 134	-29	1 057	77
<i>kompensácie zamestnancov</i>	9 609	10 464	854	9 740	724
<i>medzispotreba</i>	5 258	5 514	256	5 282	233
kapitálové výdavky	3 795	4 060	265	2 056	2 004
<i>z toho: vládne investície</i>	3 354	3 193	-162	1 831	1 362
<i>kapitálové transfery</i>	365	730	365	207	523
celkový deficit verejnej správy	-1 256	-5 609	-4 353	-480	-5 128
ústredná verejná správa	-1 576	-6 118	-4 542	-1 057	-5 061
miestna samospráva	146	180	34	235	-56
fondy sociálneho zabezpečenia	174	329	155	341	-12
Hrubý dlh verejnej správy	45 275	55 181	9 906	45 895	9 286
deficit v %HDP	-1.3	-6.2	-4.8	-0.5	-5.7
Hrubý dlh VS v % HDP	48.2	60.6	12.3	46.8	13.8

Zdroj: ŠÚ SR, MFSR, NBS vlastné výpočty

Oddelenie fiškálnych a štrukturálnych analýz

Odbor ekonomických a menových analýz

analytici@nbs.sk